

Programmaplan Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden 2024-2026

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Ambities	5
Regionale ambities.....	5
Landelijke ambities.....	5
Internationale ambities.....	6
Doelen.....	6
Voordelen.....	7
2. Programma	8
Uitgangspunten Circulair Inkopen.....	8
Definitie Circulair Inkopen.....	8
Looptijd programma: 2024 t/m 2026.....	8
Werkpakketten in uitvoeringsprogramma.....	8
Friese Circulaire Inkoop Academie.....	9
Samenwerken in Inkoop.....	10
Kennis ontwikkelen en delen.....	11
Evenementen en werkgroepen.....	11
Monitoring.....	13
3. Planning en activiteiten	14
4. Organisatie	15
Kring van gemeentesecretarissen.....	15
Kerngroep.....	15
Friese Overheden als deelnemers.....	16
Ondernemers.....	17
Onderwijs.....	17
Overige samenwerkingen.....	17
5. Begroting en financieringsvoorstel	18
6. Communicatie	19
Doelen.....	19
Communicatie activiteiten.....	19

Inleiding

In Friesland zijn de Friese Overheden ambitieus op weg naar een circulaire provincie: niet alleen praten, maar vooral doen! Samen kunnen ze de beweging een stevige versnelling meegeven. De Friese overheden kunnen met hun inkoop- en aanbestedingsbeleid én de uitvoering daarvan voor een circulaire vliegwiel zorgen en daarmee ook het verschil maken. Het inkoopvolume van de Friese overheden is jaarlijks 1,5 miljard euro aan fysieke goederen. Door circulair uit te vragen, ontstaan toekomstbestendige vormen van bedrijvigheid en werkgelegenheid en zo dragen de Friese overheden bij aan een circulair en volhoudbaar Friesland.

Samenwerking tussen de Friese overheden is daarbij essentieel, omdat ze veel van elkaar kunnen leren en zo sneller, effectiever en efficiënter hun doelen kunnen halen. Circulair Inkopen wordt de nieuwe standaard en draagt bij aan het regionale doel: Fryslân als één van de meest gunstige ontwikkelregio's voor een circulaire economie.

Sinds 2019 zijn al de volgende stappen gezet, namelijk;

- Ambities Circulair Inkopen gedefinieerd
- Definitie Circulair Inkopen opgesteld
- Checklist en handreiking opgesteld
- Friese Circulair Inkoop Academie opgezet
- Monitoring ontwikkeld
- Ambtelijke kerngroep gestart

Daarnaast hebben de Friese overheden ieder voor zich stappen gezet om meer circulair in te kopen.

In het kader van circulaire inkoop zijn er door verschillende Friese ondernemingen mooie projecten gerealiseerd in opdracht van de Friese overheden, zoals It Swettehûs, Sporthal De Drait, abri's met sedumdaken en de verbouwing van het gemeentekantoor Leeuwarden. Dit laat zien dat de Friese markt zich graag wil ontwikkelen en ook met goede concrete oplossingen komt.

Na een periode van proeven en ervaring opdoen, door zowel de Friese overheden als de Friese ondernemers, is het nu de tijd om te verbreden, te versnellen en op te schalen. Hiermee kunnen de Friese overheden de omslag naar op termijn 100% Circulair Inkopen gaan maken, waardoor het Friese bedrijfsleven door de circulaire vraag van de overheden de transitie naar een circulaire economie kan maken.

Verandering van mindset

Om de mindset te veranderen naar het Circulair inkopen, is een verandering van werkwijze in alle lagen binnen de Friese overheidsorganisaties nodig. Zowel ambtelijk, in beleid, bij de directie, het college en de gemeenteraad. Dat vraagt om kennis, capaciteit en duidelijke prioritering binnen de Friese overheden. Dit is ook de reden dat de titel van het programma nu luidt: "Programmaplan Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden 2024-2026". In de praktijk blijkt dat het Circulair Inkopen begint bij de interne opdrachtgever en vaak niet bij de inkoper. Het "inkopen" door de inkoper is een schakel tijdens het hele inkoopproces/aanbestedingstraject.

Een belangrijke stap in het proces is dat de Kring van Gemeentesecretarissen heeft besloten om het programma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden 2024–2026 te omarmen en er met daadkracht mee aan de slag te gaan door er capaciteit en financiën voor te organiseren. Namens de Kring van Gemeentesecretarissen is een aantal ambassadeurs naar voren gestapt. Hun rol is cruciaal bij het borgen van de implementatie van circulair inkopen in de (eigen) ambtelijke organisaties. Daarnaast zullen ze positief kritisch meedenken om de circulaire ambities waar te maken. Ze zullen goede voorbeelden delen waardoor ze anderen organisaties inspireren en samenwerking stimuleren.

Met het uitvoeringsprogramma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese overheden 2024–2026 zoals dat voor u ligt en wat een plan op hoofdlijnen is dat door Vereniging Circulair Friesland samen met de Friese overheden is ontwikkeld, wordt het Circulair Inkopen dé standaard gemaakt binnen Friesland. Hiermee wordt concreet invulling gegeven aan de brede duurzaamheidsdoelen van de Friese overheden en de circulaire inkoopambities.

In de komende tijd zullen de specifieke behoeften van de deelnemende overheden geïnventariseerd worden, zodat in de uitvoering van het programma hier optimaal op aangesloten kan worden.

1. Ambities

De hoofddoelstelling van het uitvoeringsprogramma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden:

‘Circular inkopen tot standaard norm maken bij alle Friese Overheden om zo bij te dragen aan de circulaire transitie in de provincie Fryslân voor een gezonde en klimaatbestendige regio’

Het uitvoeringsprogramma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden levert een stevige bijdrage aan zowel de internationale, landelijke als de regionale ambities;

Regionale ambities

Circulaire Inkoop ambities van de Friese Overheden:

- in 2025 is 25% van de inkopen van Friese overheden circulair.
- In 2030 is 75% van de inkopen van Friese overheden circulair.
- In 2035 is 100% van de inkopen van Friese overheden circulair.
- Jaarlijks ontwikkelen we tenminste 1 Fries icoonproject circulair inkopen.
- In 2025 hebben Friese overheden tenminste één gezamenlijk circulair inkooptraject gerealiseerd.
- Vanuit ambities 2019: alleen nog circulair geproduceerd straatmeubilair en bij vervanging binnen het wagenpark zetten we in op voertuigen o.b.v. niet-fossiele brandstoffen

Hiermee dragen we bij aan de algemene Friese ambitie: In 2025 is Fryslân een van de meest circulaire regio's van Europa.

Landelijke ambities

- In 2030 50% minder primaire grondstoffen (100% in 2050)
- In 2030 55% minder broeikasgassen incl. CO₂ (95% in 2030)
- In 2050 zijn de lidstaten van de EU klimaatneutraal
- Het Parijs Akkoord: beperken van verwarming van de aarde tot 2 graden Celsius, en zo mogelijk tot 1,5 graden Celsius

Internationale ambities

De Friese overheden dragen bij aan de Global Goals die opgesteld zijn door de Verenigde Naties. Bekeken vanuit de 7 pijlers van circulariteit, zoals de leden van Vereniging Circulair Friesland deze hebben omarmd, ziet het er als volgt uit;

Pijler	Ontwerpprincipes	Bijdrage aan SDG's
	Materialen hoogwaardig (her)gebruiken (grondstoffen blijven grondstoffen).	
	Energie komt van hernieuwbare energiebronnen.	
	Biodiversiteit versterken.	
	Water duurzaam winnen en gebruiken.	
	Maatschappij en cultuur versterken.	
	Gezondheid en welzijn versterken.	
	Geld is een middel om sociale en ecologische waarde te creëren.	

Doelen

Met het uitvoeringsprogramma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden wordt ingezet op de volgende doelen;

- Het versterken van de Friese toekomstbestendige economie, bedrijfsleven en Brede Welvaart
- Het aanjagen van innovatie door circulair inkopen
- Het wegnemen van barrières door aanpassen wet- & regelgeving
- Kennis circulair inkopen ontwikkelen binnen de Friese overheden en de implementatie naar de praktijk.
- Samenwerking tussen overheden (samen inkopen en kennis/ervaring delen)
- Samenwerking overheden en bedrijfsleven m.b.t. circulair inkopen
- Monitoring voortgang circulaire inkoop
- Uniformiteit bij de Friese overheden: (redelijk) vergelijkbare circulaire uitvraag, waardoor bedrijven zekerheid hebben dat circulaire investeringen bij meerdere opdrachtgevers toegepast worden
- Voorbeeld geven richting bedrijven, inwoners en onderwijs in Friesland

Voordelen

Samenwerking levert binnen de Friese overheden t.a.v. Circular Inkopen verschillende voordelen op. Het bespaart;

- Tijd (geen eigen wiel uitvinden)
- Geld (TCO, restwaarde, retourwaarde)
- Capaciteit (kennis regionaal delen, leren van elkaar, specialismen ontwikkelen)

Het draagt bij aan:

- versnelling door meer kennis, marktverkenning, ervaring circulair uitvragen.

2. Programma

Uitgangspunten Circulair Inkopen

Definitie Circulair Inkopen

In overleg met de Friese overheden is de definitie van Circulair Inkopen aangepast naar een positievere en ambitieuzere benadering, namelijk;

Een product is circulair ingekocht wanneer er op technisch-inhoudelijk gebied (energie en materialen) verbeteringen zijn, wanneer er procesmatige afspraken zijn gemaakt over het borgen van circulariteit en wanneer er financiële prikkels zijn die circulariteit stimuleren.

De Friese overheden willen minimaal hetzelfde, maar bij voorkeur een positiever effect realiseren aan de andere aspecten van een circulaire economie: water, biodiversiteit, gezondheid & welzijn, cultuur & maatschappij, en andere vormen van waarde (sociaal en ecologisch).

De definitie van circulair inkopen is in lijn met de 7 pijlers van de circulaire economie zoals de leden van Vereniging Circulair Friesland deze hebben omarmd. Voor het uitvoeringsprogramma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden blijft de focus op het materiaal en energie, maar er wordt tegelijkertijd ook gekeken of er kansen en mogelijkheden liggen om positieve effecten te realiseren bij de andere pijlers in de uitvraag.

Looptijd programma: 2024 t/m 2026

Er is gekozen om het uitvoeringsprogramma voor drie jaar op te zetten zodat:

- er tijd is voor de deelnemende overheden om met een aantal casussen inkoopervaring op te doen, te leren van andere deelnemers.
- alle betrokken ambtenaren de basiscursus circulair inkopen en waar gewenst ook de uitgebreide inkoopacademie met een concrete eigen casus hebben kunnen volgen incl. daarna nog relevante masterclasses.
- de implementatie van circulair inkopen binnen de Friese overheden gerealiseerd kan worden.
- de samenwerking tussen de Friese overheden en het bedrijfsleven verder ontwikkeld wordt.
- er richting de markt uniformiteit in de uitvragen ontstaat.

In de eerste helft van 2024 zijn er door Circulair Friesland i.s.m. de Friese overheden al activiteiten uit onderstaande werkpakketten opgepakt in de aanloop naar formele besluitvorming door de Friese overheden.

Werkpakketten in uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma bestaat uit vijf werkpakketten.

1. Friese Circulaire Inkoop Academie
2. Samenwerken in inkoop
3. Kennis ontwikkelen en delen
4. Evenementen en werkgroepen
5. Monitoring

Friese Circulaire Inkoop Academie

De Friese Circulaire Inkoop Academie bestaat uit 2 onderdelen, namelijk;

- Meerdaagse Friese Circulaire Inkoopacademie
- Basiscursus Circulair Inkopen

Meerdaagse Friese Circulaire Inkoopacademie : concrete aanbestedingstrajecten

Als uitgangspunt voor deelname aan de opleiding wordt er van de deelnemende overheden verwacht dat zij hun impactvolle aanbestedingstrajecten prioriteren en inbrengen in de inkoopacademie en vervolgens daadwerkelijk aanbesteden.

Bij voorkeur twee keer per jaar vindt de Fryske Circulair Inkoopacademie plaats om inkopers, projectleiders en andere werknemers die met inkoop te maken krijgen, op te leiden in circulair inkopen aan de hand van een concreet aanbestedingstraject. De uitgebreide training wordt gegeven door Copper8 en bestaat uit meerdere (4 tot 6) dagdelen waarbij per organisatie minimaal 2 deelnemers (bijvoorbeeld inkoper + projectleider) een aanbestedingstraject tijdens de opleiding zullen uitwerken tot een circulaire uitvraag. Deze best voorbeelden worden actief gedeeld met de Friese collega's.

Wat levert dit op?

Vanaf 2020 hebben 101 personen deze training gevolgd waarbij er 28 aanbestedingstrajecten zijn uitgewerkt. Mooie resultaten zijn ondermeer;

- [Nieuwe huisvesting buitendienst Gemeente SudWest Fryslan](#)
- [Weidumerhoutbrug Leeuwarden](#)
- [Gemaal Kalverdijkje Wetterskip Fryslan](#)

De komende jaren is de doelstelling dat er per opleidingstraject 25 personen deelnemen, waarbij 8 aanbestedingstrajecten uitgewerkt zullen worden. Dit betekent, uitgaande van twee academies per jaar, dat er 50 personen per jaar getraind zullen worden waarbij er 16 concrete aanbestedingstrajecten per jaar uitgewerkt zullen worden.

Basiscursus Circulair Inkopen

De basiscursus Circulair Inkopen wordt gegeven door het trainingsbureau Onlanders, lid van Circulair Friesland, en wordt minimaal 7 keer per jaar georganiseerd:

- 'In company' voor een Friese overheid om zo samen te werken aan kennis, ervaring en draagvlak over circulair inkopen binnen de eigen organisatie.
- Open inschrijving voor medewerkers van Friese overheden die niet op korte termijn een eigen in company training hebben.

Wat levert dit op?

Sinds Q3 2023 zijn er drie basiscursussen georganiseerd. In dit kader hebben er 30 personen deelgenomen aan de cursus. Het doel van deze cursus is dat inkopende personen binnen een Friese overheidsinstelling de basiskennis ontvangen om circulair in te kunnen kopen.

De inschatting voor de komende programmaperiode is dat er per cursus maximaal 15 personen deelnemen. Dit betekent dat het doel is dat 105 personen per jaar de basiscursus zullen volgen wat de bewustwording en samenwerking per gemeente zal bevorderen.

Samenwerken in Inkoop

Naast het samenwerken tijdens de opleiding van de inkoopacademie zien de Friese overheden ook andere kansen voor samenwerking, namelijk;

Gezamenlijke uitvragen ontwikkelen

Na overleg met de ambassadeurs circulair inkopen en de inkopers van de betreffende overheden is gekozen om een aantal gezamenlijk circulaire uitvragen te uit te werken en te standaardiseren: Hiervoor is gekozen omdat een aantal inkoopthema's concreet spelen binnen meerdere overheden en er zo concrete ervaring opgedaan kan worden met samenwerking en dit efficiency oplevert. De uitvragen zullen worden begeleid door een externe adviseur en in groepsverband worden uitgewerkt tot een individuele uitvraag waarin elke inkoper zijn eigen context van zijn/haar gemeente kan meenemen.

Het betreft nu eerst de volgende onderwerpen;

- Bedrijfskleding
- Warme dranken
- Kantoormeubilair
- Kantoorbenodigdheden
- Straatmeubilair (incl. verkeersborden)

Na de gezamenlijke start met deze betrekkelijk kleine productgroepen kunnen op later moment ook impactvollere categorieën geselecteerd en georganiseerd gaan worden. De circulaire uitvragen zullen breed gedeeld worden en de resultaten worden gecommuniceerd middels ons communicatieplan.

Inkoopkalenders Friese overheden

Het doel van dit onderdeel van samenwerken is om de inhoud van de verschillende inkoopkalenders van de overheden met elkaar te delen. Door deze kalenders naast elkaar te houden, wordt het inzichtelijk om te bepalen bij welke inkooptrajecten er gezamenlijk opgetrokken kan worden. In 2024 is hiermee al een start gemaakt door een aantal overheden. Hierdoor is een gezamenlijke circulaire uitvraag warme dranken opgestart zoals is benoemd in de tekst.

Frysk Circulair Inkoopbeleid (FORMAT)

Sommige overheden hebben een inkoopbeleid, maar ook een aantal (nog) niet of zijn aan een herziening toe. Zoals in de inleiding is aangegeven, is verandering gewenst in de mindset van de medewerkers binnen de overheden. Met een inkoopbeleid waarin de nadruk op circulariteit ligt, helpt dit om de mindset te veranderen.

Bij het opstellen van een inkoopbeleid worden regelmatig externe adviseurs ingehuurd wat extra kosten met zich meebrengt. Aangezien de context voor Friese gemeenten grotendeels identiek is, is dit een kans om door samenwerking kosten te besparen. Door samenwerking met een extern adviseur (adviesbureaus en/of kennisinstituten) en een werkgroep, wordt in het kader van het programma een FORMAT Frysk Circulair Inkoopbeleid ontwikkeld die 80% toepasbaar is voor elke gemeente. Elke deelnemende gemeente die dit wil kan met dit format haar eigen beleid nader uitwerken en daarin de eigen context van zijn/haar gemeente verwerken. Door gezamenlijk een adviseur in te huren werken de Friese overheden efficiënter en hoeven ze niet allemaal zelf 'het wiel' uit te vinden.

Overige samenwerkingen

Vanuit het programma wordt in breder Fries verband ook samenwerking cq afstemming gezocht met andere Circular Friesland projecten of relevante landelijke ontwikkelingen;

- Fryslân bouwt Circular programma (richt zich op o.a. gemeentelijk vastgoed).
- Grondstoffen uitwisseling (lopend project i.s.m. Antea Groep en de gemeenten Leeuwarden, Súdwest-Fryslân en Waadhoeke)
- GWW ontwikkelingen: asfalt, beton etc.
- Ontwikkeling duurzame mobiliteit (Ambitietafel mobiliteit Circular Friesland)
- Ambitietafel Wet & Regelgeving Circular Friesland
- Convenant Schoon en Emissieloos bouwen: convenant waarmee

Naast de regionale samenwerkingen, wordt er ook samenwerking gezocht met (landelijke) kennispartners zoals Metabolic, Copper8, PIANOo en leden zoals Onlanders.

Kennis ontwikkelen en delen

Website Circular Friesland – pagina Circular Inkopen (open toegankelijk)

De website van Circular Friesland kan door alle Friese overheden, maar ook Friese bedrijven en onderwijsinstellingen worden gebruikt om kennis over circulair inkopen te vergaren inclusief inkoop voorbeelden.

Via de internetpagina is het voor alle Friese overheden ook mogelijk om gebruik te maken van het vrij toegankelijke deel van een kennisbank. Hierop zullen de volgende voorzieningen aangeboden worden:

- Best casussen (regio/landelijk)
- Wet- en regelgeving

Kennisbank (besloten)

De deelnemende Friese overheden zullen toegang hebben tot een besloten kennisbank. Hierop staan extra voorzieningen, zoals:

- Formats voor circulaire uitvragen (verschillende productgroepen)
- Overzicht van alle aanbestedingen van Friese overheden in de afgelopen jaren
- Inkoopkalenders van alle deelnemende overheden
- Monitoringsvoorzieningen

Leidraad Circular Inkopen

De intentie van deze leidraad is om inzichten uit verschillende bronnen te vertalen naar een uniforme werkwijze binnen de gemeenten. Het structureel toepassen van een uniforme werkwijze helpt enorm om circulaire ambities te bereiken. Het doel is dat deze leidraad helpt om het circulair inkopen concreter en eenduidiger maakt. Zo wordt de transitie naar een circulaire economie gezamenlijk versneld.

Evenementen en werkgroepen

Om de kennis en ervaring t.a.v. circulair inkopen te delen en enthousiasme te ontwikkelen voor de mogelijkheden van circulair inkopen zullen er regelmatig bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd worden, zoals :

- Marktdagen / Marktconsultatie bijeenkomsten
- Inkopersbijeenkomsten
- Masterclasses
- Buyer groups

Marktdagen / Marktconsultatie bijeenkomsten

Een aantal bijeenkomsten is bedoeld voor een brede doelgroep zoals een Marktdag Circulair Inkopen waarbij 'vraag' (ambtenaren Friese overheden) en 'aanbod' (bedrijven die producten/diensten aan Friese overheden kunnen leveren) elkaar ontmoeten en kennis en ervaring uitwisselen.

Na de eerste succesvolle editie in het najaar van 2023 zullen er meer marktdagen georganiseerd worden, waarbij ook ingegaan kan worden op specifieke thema's zoals duurzame GWW, mobiliteit, facilitaire zaken, maar ook aandacht voor de 7-pijlers van circulariteit.

Voorafgaand aan het inkoopproces kan het namelijk handig zijn om de markt in een vroeg stadium te betrekken. Dat maakt het mogelijk om verschillende ideeën, keuzes en principes te toetsen, maar ook om samenwerking te stimuleren tussen verschillende partijen. De manier waarop deze vraag naar de markt gaat staat vrij en kan variëren van een aantal goede gesprekken, een schriftelijke vragenronde, het voorleggen van consultatiedocumenten, tot marktdagen inclusief workshops. Over het algemeen is er een grote mate van bereidwilligheid van marktpartijen om bij te dragen aan dit soort sessies, omdat de uitvraag dan beter zal aansluiten op wat zij kunnen bieden.

Indien gewenst, bijvoorbeeld vanuit een gezamenlijk op te zetten circulaire uitvraag zullen marktconsultaties georganiseerd worden.

Inkopersbijeenkomsten

De inkopers binnen de Friese overheden staan veelal voor dezelfde uitdagingen en beginnen elkaar steeds beter te vinden. Door vaker bij elkaar te komen kan er effectief gebruikgemaakt worden van elkaars ervaringen en kennis. Dit zal helpen om tijd te besparen zodat inkoop- en aanbestedingstrajecten makkelijker en sneller uitgevoerd kunnen worden.

Na de eerste geslaagde inkopersbijeenkomsten die in 2023 georganiseerd zijn, zal er in 2024 en daarna weer een aantal informatie- en inspiratie sessies georganiseerd worden. Hierdoor leren de inkopers elkaar kennen en worden inkoop ervaringen gedeeld en samenwerkingen gestart. Elkaar kennen en vertrouwen gaat de Friese overheden tijd en inzet schelen doordat niet iedereen hetzelfde wiel hoeft uit te vinden. Tijdens de inkopersbijeenkomsten worden voorbeelden gedeeld inclusief leerpunten voor volgende inkopen. Per jaar worden minimaal 3 inkopersbijeenkomsten georganiseerd.

Masterclasses

Een masterclass is een les of cursus die door een deskundige zal worden gegeven aan specialisten in een bepaald vakgebied. Deelnemende overheden zullen uitgenodigd worden om deel te nemen aan nog te selecteren thema's. Voorbeeldthema's zijn;

- Contractmanagement
- Inkoopkalenders
- Financiering en restwaarde / Spendanalyse / circulaire afschrijving
- Monitoring
- LCA en MKI

Concrete thema's worden bepaald met de kerngroep.

Buyer groups

Binnen een Buyer Group werken publieke en private opdrachtgevers gezamenlijk aan een gedeelde marktvisie en –strategie op het verduurzamen van een specifieke productcategorie. De bedoeling is dat Friese overheden deze visie en strategie binnen twee jaar implementeren in hun aanbestedingspraktijk. Dit stimuleert de markt om duurzame oplossingen te ontwikkelen die passen bij een concrete, breed gedragen behoefte. Deelnemers voeren bijvoorbeeld de marktverkenning en –dialogo uit, leren van elkaars ervaringen en trekken samen op in het ontwikkelen van specificaties en gunningscriteria. Concrete voorbeelden zijn ‘Het Nieuwe Normaal’ wat is uitgewerkt voor de sector bouw en ‘Grip op Grond’. Binnen het programma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen zullen 1 tot 2 buyer groups opgericht worden.

Monitoring

De Friese overheden willen na een aanbestedingstraject bijhouden of de producten die zijn ingekocht ook daadwerkelijk het gewenste effect zullen realiseren zoals beloofd is door de opdrachtnemer. Is er sprake van voldoende mogelijkheid tot het repareren van de producten? Worden de prestatieafspraken, ook over de lange termijn, nagekomen? Gaan de producten zo lang mee als dit werd verwacht, en worden deze daadwerkelijk ook uit elkaar gehaald en hergebruikt in een nieuwe levensfase? Voor contractmanagement is het belangrijk om te kunnen monitoren welke effecten er gerealiseerd worden.

Van inspanningsmonitor naar effectmonitor

Om inzicht te creëren in de mate van circulair inkopen is er in het verleden al een (inspannings-) monitor opgezet. Deze monitor geeft inzicht in de mate waarin circulaire principes worden toegepast in inkoop- en aanbestedingsprocessen, maar wordt (te) weinig gebruikt. Hij voldoet in praktijk niet aan de behoeften van de Friese overheden om niet alleen inspanning, maar ook behaalde resultaten te meten (effectmonitor) om zo de positieve impact van circulaire inkoop aantoonbaar te maken.

Er zal in Q3 2024 gestart worden met het ontwikkelen van de effectmonitor. Er zijn inmiddels binnen Nederland ook diverse andere monitoringssystemen ontwikkeld, waarbij ook de behaalde circulaire resultaten gemeten worden. Er zal gekeken worden welke mogelijkheden er zijn om de bestaande monitoringsvoorzieningen te verrijken en om te zien welke (effect)monitor het beste aansluit bij de behoeften van de Friese overheden én het Friese bedrijfsleven. Daarbij wordt ook gekeken naar landelijke ontwikkelingen, zodat er optimaal geprofiteerd kan worden van de kennis en ervaring bij andere gebruikers en de mogelijke doorontwikkeling van de monitor.

Implementatie en realisatie monitoring

De eerder genoemde werkgroep zal in haar ontwikkelplan ook kijken naar de implementatie- mogelijkheden. De Friese overheden worden ondersteund bij de implementatie van de (effect)monitor binnen de eigen organisatie.

3. Planning en activiteiten

Gezien de hoofddoelen en de subdoelen is er een globale planning opgesteld zoals hieronder afgebeeld. Daarnaast worden de resultaten bijgehouden. Aangezien niet alle activiteiten tegelijkertijd plaats zullen vinden, is er voor gekozen om dit effectief over de komende drie jaar te spreiden. De globale planning is een vertrekpunt, maar als blijkt dat er aanpassingen nodig zijn, dan zal de planning op basis van prioriteiten aangepast worden.

CI '24-'26

PLANNING

DOELEN	2024				2025				2026			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Doel 1 - Friese Circulaire Inkoop Academie (FCIA)												
Basiscursus CI organiseren (Onlanders)												
meer daagse FCIA opleiding incl. aanbestedingstrajecten												
Doel 2 - Samenwerken in inkoop												
Inkoopkalenders												
Realiseren Circulaire uitvragen												
Frysk Circulair Inkoopbeleid (FORMAT)												
Doel 3 - Kennis ontwikkelen en delen												
Internetpagina												
Kennisbank												
Leidraad Circulair Inkopen												
Doel 4 - Evenementen en werkgroepen												
Marktdag / Marktconsultatiebijeenkomst												
Masterclasses												
Ontwikkelen van buyer groups												
Inkopersbijeenkomsten												
Doel 5 - Monitoring CI												
Oprichting werkgroep bestaande monitoring												
Monitoring CI (proces / effect / financieel) + ontwikkelplan												
Implementatie monitoring CI												

4. Organisatie

Het programma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden 2024–2026 is opgesteld in overleg met de Kring van gemeentesecretarissen en wordt door Circulair Friesland gecoördineerd.

Kring van gemeentesecretarissen

De Kring van gemeentesecretarissen staat aan de basis van het programma. Namens de Kring van gemeentesecretarissen is er een ambassadeursgroep geformeerd die als stuurgroep gaat fungeren. Het betreffen de volgende gemeentesecretarissen/directeuren;

- Gemeentesecretaris Leeuwarden,
- Gemeentesecretaris Waadhoeke,
- Gemeentesecretaris Heerenveen,
- Gemeentesecretaris Súdwest-Fryslân,
- Directeur Provincie Fryslân
- Directeur Wetterskip

De programmamanager overheden van Circulair Friesland is eerste aanspreekpunt richting de Kring van Gemeentesecretarissen, ambassadeursgroep en bestuurders van de Friese overheden.

De ambassadeursgroep, de programmamanager overheden en projectleider circulair inkopen van Circulair Friesland komen periodiek bij elkaar om de voortgang van het programma te bespreken.

Bij de bespreking van het programma worden de volgende zaken besproken:

- Doelstellingen programma: uitgevoerde acties en behaalde resultaten.
- Ontwikkelingen t.a.v. governance en implementatie van circulair inkopen als de nieuwe norm
- Samenwerking tussen Friese overheden en met het Friese bedrijfsleven en onderwijs

Daarnaast ontvangen alle gemeentesecretarissen en directeuren het verslag van de ambassadeursgroep en de relevante nieuwsberichten over de voortgang van het Circulair Inkopen in Friesland.

Algemene taken voor de ambassadeurs zijn o.a.:

- Ambassadeurschap uitoefenen binnen hun eigen organisatie en naar andere Friese overheden.
- Bewustzijn creëren om zo borging te verkrijgen voor circulair inkopen.
- Ambassadeurs naar buiten toe: ze delen de goede voorbeelden.
- Denktank voor de kerngroep.
- Ondersteunen van nieuwe initiatieven op het gebied van circulaire economie.

Kerngroep

De kerngroep Circulair Inkopen bestaat uit een groep met representatieve vertegenwoordigers van deelnemende overheden en de projectleider Circulair Inkopen van Circulair Friesland.

De kerngroep zorgt gezamenlijk voor de uitwerking van het programma waarbij de deelnemende overheden zelf verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het programma.

De taakverdeling binnen de kerngroep wordt nader uitgewerkt.

Van Circulair Friesland mogen de deelnemende overheden het volgende verwachten:

- Coördineert het Uitvoeringsprogramma Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden
- Organiseren van de Fryske Circulaire Inkoop Academie (regulier en basiscursus)
- Ontwikkelen kennisplatform en actief ontwikkelen en delen van circulaire inkoopkennis
- Organiseren van evenementen en werkgroepen om onderlinge kennis te delen en zo te versnellen
- Vraagbaak bij circulaire inkoopvraagstukken van uw organisatie
- Stelt alle uit het programma voortvloeiende kennis en instrumenten beschikbaar aan de deelnemende partijen

Friese Overheden als deelnemers

De belangrijkste stakeholders binnen de leden van Circulair Friesland zijn de Friese overheden, die allemaal uitgenodigd zijn om mee te doen aan het uitvoeringsprogramma. Van de deelnemende overheden wordt een actieve deelname gevraagd aan het uitvoeringsprogramma. Dit betekent:

- Deelname aan Friese Circulaire Inkoop Academie (basis en regulier), werkgroepen, evenementen en werken aan de realisatie van circulair inkopen binnen de eigen organisatie
- Delen van informatie en ervaringen inkopen/aanbestedingen (in database/bijeenkomsten)
- Gezamenlijk circulaire uitvragen ontwikkelen
- Circulaire monitoring helpen ontwikkelen (input leveren, monitoring toepassen)
- Capaciteit vrijmaken (inkoop, vakafdelingen, duurzaamheid)
- Financiële bijdrage aan programma per organisatie

Binnen de Friese overheden zijn belangrijke stakeholders: inkopers, beleids- en projectmedewerkers duurzaamheid en circulair, projectleiders, management zoals teamleiders, aanbestedende en inkopende beleidsmedewerkers en teams, college B&W/bestuurders en gemeenteraden/Provinciale Staten/AB Wetterskip.

Activiteiten van direct betrokken ambtenaren (inkoop, beleid etc) zijn o.a.:

- Werven actief binnen eigen organisatie voor evenementen en de FCIA.
- Aangeven waar ze tegenaan lopen binnen de eigen organisatie zodat er gezamenlijk geleerd kan worden.
- Aangeven waaraan behoefte is voor circulair inkopen en meten.
- Delen ervaringen en kennis, zodat deze geplaatst kunnen worden op website van Circulair Friesland en het platform.

Alle betrokken personen bij de deelnemende Friese Overheden worden een aantal keer per jaar geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkelingen t.a.v. het uitvoeringsprogramma. Dit informeren kan via nieuwsbrieven, social media, maar ook d.m.v. marktdagen en bijeenkomsten Circulair Inkopen. Inkopers van alle deelnemende Friese overheden komen minimaal 3x per jaar bij elkaar.

De wethouders met duurzaamheid in hun portefeuille worden 1x per jaar geïnformeerd over de voortgang van het uitvoeringsprogramma. Indien gewenst kan tijdens het portefeuillehouder overleg van de VFG Energie en Klimaat nadere uitleg gegeven worden. De overige Friese bestuurders ontvangen de nieuwsbrief over de voortgang van het Circulair Inkopen in Friesland.

Ondernemers

De andere belangrijke stakeholders zijn de aanbiedende partijen. Het doel voor 2024–2026 is om de vraag en aanbod kant te verbinden. Doel is dat bedrijven en overheden elkaar kennen en leren begrijpen. Zowel vanuit concrete inkoop- en aanbestedingstrajecten van de Friese overheden, door middel van een nieuwsbrief en een aantal evenementen per jaar.

Onderwijs

Ook het onderwijs is een belangrijke stakeholder in dit uitvoeringsprogramma. Studenten kunnen met nieuwe kennis en een frisse blik bedrijven en andere organisaties helpen bij de circulaire transitie. De samenwerking met het onderwijs zal via Spark the Movement georganiseerd gaan worden.

Overige samenwerkingen

Overige samenwerkingen en vanuit een brede context bekeken zijn;

- NG4: (Groningen, Assen, Emmen, Leeuwarden) zullen geïnformeerd en betrokken worden bij het uitvoeringsprogramma. Doel is over en weer kennis en ervaring delen.
- OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân) die namens de Friese overheden openbare verlichting, energie en laadinfra inkopen t.b.v. de 18 Friese gemeenten, provincie Fryslân en Wetterskip (niet alle overheden doen met alle inkopen mee)

5. Begroting en financieringsvoorstel

Begroting 2024-2026 (per jaar)

Organisatie	€ 180.000
Opleiding	€ 90.000
Monitoring	€ 30.000
Communicatie	€ 20.000
Evenementen	€ 20.000
Specialisten	€ 20.000
Totaal	€ 360.000
Inkoopcapaciteit in kind	

Financieringsvoorstel 2024-2026 (per jaar)

Provincie Fryslân	€ 80.000
Friese gemeenten	€ 250.000
Wetterskip	€ 15.000
Overige Friese overheden	€ 15.000
Totaal	€ 360.000

Door de Kring van gemeentesecretarissen is een onderverdeling gemaakt. Het bij te dragen bedrag per organisatie staat in de opdrachtbevestiging van de betreffende deelnemende organisatie.

6. Communicatie

Het communicatieplan behorend bij dit uitvoeringsprogramma bevat de concrete uitwerking van de communicatiedoelen en activiteiten om zo bij te dragen aan de programmadoelen en ambities. Belangrijk is om te delen wat de mogelijkheden zijn t.a.v. circulair inkopen, de goede voorbeelden en geleerde lessen, de samenwerking en resultaten hiervan en zo te inspireren, motiveren en activeren om circulaire inkoop de nieuwe norm te maken.

Belangrijk daarbij is dat alle deelnemers van de Friese overheden bereikt worden, maar ook de Friese ondernemers en onderwijsinstellingen. Binnen de Friese overheden is het gewenst om naast de direct betrokkenen zoals inkopers en medewerkers duurzaamheid en inkopende en aanbestedende teams juist ook de bestuurders, management en teamleiders en (gemeente)raad te bereiken.

Doelen

De doelen van de communicatie zijn onder meer het laten zien van handelingsperspectief door middel van concreet geslaagde circulaire aanbestedingen door Friese overheden. Dit leidt tot opschalen van circulair inkopen op basis van vergroten van bewustzijn, het delen van kennis, het stimuleren van participatie, het bevorderen van concrete actie, het verbeteren van het imago, het behalen van meetbare resultaten en het versterken van samenwerking.

Communicatie activiteiten

- Website Circulair Friesland, pagina Circulair Inkopen
- Nieuwsbrief
- Social Media post (LinkedIn / Instagram)
- Ondersteunend communicatie materiaal: visuals, video's
- Kennisbank met besloten gedeelte voor deelnemende overheden
- Communicatie over bijeenkomsten, zoals:
 - Kerngroep, ambassadeurs, bestuurders/VFG
 - Inkopers Friese Overheden
 - FCIA opleidingen
 - Marktdagen voor vraag (overheden) en aanbod (bedrijven)
 - Samenwerking met pers en andere media
 - Relatiemanagement met o.a. de Rijksoverheid